

Humanistična misel Antona Trstenjaka in njen pomen za 21. stoletje

Simpozij *Mislec, ki je presegal meje znanstvenih disciplin ter povezoval različna področja znanja v iskanju globljega razumevanja človeka*

Občina Gornja Radgona je leto 2026 razglasila za Trstenjakovo leto, s katerim zaznamujemo 120-letnico rojstva in 30-letnico smrti dr. Antona Trstenjaka (1906–1996), enega najpomembnejših predstavnikov slovenske humanistične misli 20. stoletja. Na Gradu Negova je pretekli teden kot osrednji strokovni dogodek Trstenjakovega leta potekal simpozij z naslovom *Trstenjak – graditelj mostov*.

MOJCA VIZJAK PAVŠIČ

Z naslovom simpozija so organizatorji želeli poudariti Trstenjakovo življenjsko poslanstvo – gradnjo mostov med človekom, skupnostjo, duhovnostjo in sodobnim svetom, saj je s svojim delom presegal meje posameznih znanstvenih disciplin ter povezoval različna področja znanja v iskanju globljega razumevanja človeka in njegovih odnosov. Dogodek je potekal pod častnim pokroviteljstvom predsednice republike Nataše Pirc Musar.

»Akademik Anton Trstenjak, prejemnik zlatega častnega znaka svobode Republike Slovenije in številnih drugih visokih odlikovanj, je nedvomno eden najpomembnejših slovenskih mislecev preteklega stoletja z izjemnim in trajnim vplivom na področjih filozofije, psihologije in teologije. Bil je človek širokega duha, ki je znal povezovati znanost in človečnost ter razmišljati o človeku kot celoti – ne le kot o razumnem bitju, temveč tudi kot o čustvenem, moralnem in duhovnem bitju,« je v nagovoru podarila Nataša Pirc Musar. »Svoje akademsko delo je namenil predvsem raziskovanju človekove osebnosti, etike in vrednot. Verjel je, da je razumevanje človeka ključ do boljše družbe, ter poudarjal pomen notranjega ravnovesja, odgovornosti in medčloveških odnosov. Zavzemal se je za dialog med znanostjo in vero ter dokazoval, da si ti dve področji ne nasprotujeta, temveč se lahko dopolnjujeta.«

Sogovornik našega časa

»Dr. Trstenjak ni le zgodovinska osebnost, temveč sogovornik na-

šega časa, kajti vprašanja, ki jih je obravnaval, so še vedno odprta in danes morda še bolj zahtevna kot kadarkoli prej,« je povedal državni sekretar na ministrstvu za kulturo Matevž Čelik Vidmar in dodal: »Njegovo delo ni le interdisciplinarno, temveč je tudi globoko zasidrano v prostoru, iz katerega je izhajal. Veliko je raziskoval in pisal o slovenskem človeku in narodu, o družini, o značaju posameznih pokrajin, o položaju manjšin in o izzivih majhnih narodov. Njegova dela so iskren poskus razumeti notranjo moč in ranljivost skupnosti, ki ji je pripadal. Trstenjakova vrata so bila vedno odprta. Ljudem v stiski je namenjal čas, pozornost in besedo brez pričakovanja povračila. Ta drža je bistvena. Trstenjak je verjel, da je resnično smiselna celota, v kateri ima vsak človek, vsaka izkušnja in tudi vsaka težava svoje mesto. Njegovo izhodišče je bilo preprosto in zahtevno hkrati: za človeka gre.«

Trstenjakova pisarna v Ljubljani je bila več kot pol stoletja najbolj obiskana neformalna psihološka ordinacija za svetovalno in terapevtsko pomoč ljudem v osebnih in družinskih stiskah in zato v določeni meri velja tudi za pionirja klinične psihologije v Sloveniji. Dr. Jože Ramovš, predstojnik Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, je imel priložnost Trstenjakovo pristno solidarnost od blizu opazovati predvsem na treh področjih. Vse dohodke, ki jih ni porabil za svoje skromno življenje, je sproti podaril revnim študentom, da so lahko študirali, ljudem na družbenem robu, ki so hodili k njemu po pomoč, ter za potrebe skupnosti, kot med drugim domači radgonski župniji. Nadalje, bil je vrhunski prostovoljski svetovalac in psihoterapevt, tretje pomembno področje njegovega delovanja pa je bila prostovoljna pomoč številnim študentom in strokovnjakom pri izdelavi diplome ali doktorata ter pri različnih raziskovalnih projektih.

Pionirsko delo v slovenski psihologiji

V filozofiji in psihologiji je bil Tr-

Dela dr. Antona Trstenjaka so iskren poskus razumeti notranjo moč in ranljivost skupnosti, ki ji je pripadal. FOTO SAZU

stenjak blizu splošni teoriji sistemov, personalizmu, humanistični psihologiji in še posebej eksistencialni psihologiji Viktorja Frankla, je dejal dr. Janek Musek, zaslužni profesor **Univerze v Ljubljani**. Po njegovih besedah je Trstenjak opravil pionirsko delo za celotno slovensko psihologijo na številnih področjih, kot so psihologija zaznavanja, osebnosti in klinična psihologija, pa tudi v pastoralni psihologiji, psihologiji dela, ekološki, ekonomski in kognitivni psihologiji, psihologiji ustvarjalnosti in psiholingvistiki.

»V Antonu Trstenjaku smo spoznavali enkratno osebnost, ki je združevala najgloblje značajske vrline s sijajnim razumom, preprostost in toplino z najvišjim intelektualnim in duhovnim dometom, pristnost in humor z modrostjo, ljubezen z vero in upanjem. Bil je človek formata, kakršni se ne rojevajo niti mnogo večjim narodom. Naj ga vidimo s katerekoli strani, kot duhovnika ali psihologa, kot misleca najglobljih resnic in modrosti, kot pisca osemdesetih knjig in številnih drugih prispevkov, kot sorodnika ali prijatelja, kot izvedenca ali svetovalca tisočem v stiski, vedno je bil navzoč z njemu lastno človeško in osebnostno veličino,« je svoje misli o Trstenjaku sklenil Musek.

V nadaljevanju je dr. Edvard Ko-

vač s **Teološke fakultete Univerze v Ljubljani** predstavil pojmovanje osebe v etiki Antona Trstenjaka, ki je že v sholastiki našel ustrezne pojme za razumevanje in pojasnjevanje pojava človeške osebe. »Ugotovil je, da doseči in misliti enkratnost osebe ni mogoče zgolj s človeško inteligenco, ampak prek doživljanja drugega kot daru, ki se mi sam milostno razkriva in tudi od mene zahteva enkratni in neponovljivi odnos, ki človeka razpira v prihodnost,« je dejal.

O antropološko-etični razsežnosti Trstenjakove misli je spregovorila tudi dr. Mateja Pevec Rozman, prav tako s **Teološke fakultete**, ki pravi, da je psihokibernika, razumljena kot človekova sposobnost duhovnega samouravnavanja in vodenja samega sebe, v Trstenjakovi antropologiji tretji oblikovalni dejavnik osebnosti, poleg dednosti in okolja. Z uveljavitvijo tega koncepta se je odločno postavil nasproti determinističnim redukcijam človeka, ki ga razumejo zgolj kot produkt bioloških ali socialnih determinant. Bližina Kierkegaardu, Jaspersu in zlasti Franklu priča o Trstenjakovem iskanju filozofske antropologije, ki bi bila kos eksistencialnim izzivom modernega človeka, ugotavlja Mateja Pevec Rozman.

Človek je človeku človek po besedi

Svoje raziskave pisave kot simbolicnega ogledala človekove osebnosti in besede kot hranilke miselne zgodovine naroda je predstavil sociolog in grafolog Metod Žunec. Misel je vir besede in človek je človeku človek po besedi, je zapisal Trstenjak v svojem znamenitem delu *Skozi prizmo besede*. Po besedi je človek pripadnik naroda, po narečni besedi pa pripadnik pokrajine. Kot pravi Žunec, so besede, ki tvorijo jezik, spominske celice spoznavne zgodovine naroda. Skozi besede se izraža duhovna globina naroda, saj je beseda most spoznanja med človekom in pojavom.

Kot družbena bitja živimo znotraj kulture, ki so jo oblikovale generacije pred nami, je poudaril tudi dr. Kristijan Musek Lešnik s Fakultete za matematiko, naravoslovje in tehnologijo **Univerze na Primorskem**, ki je v predavanju o vrednotah za 21. stoletje opozoril, da so vrednote trajen opomnik, kaj je v življenju pomembno in vredno: »Modre skupnosti so tiste, ki že zgodaj otrokom in mladim pomagajo prepoznavati, odkrivati, ponotranjiti in živeti univerzalne

in skupne vrednote ter jim pomagajo graditi temelje etičnega življenja in prihodnje skupnosti.«

Slavica Trstenjak, predsednica organizacijskega odbora simpozija, upokojena učiteljica in dolgoletna ravnateljica negovske osnovne šole, je ob tem opozorila, da je Trstenjak pripisoval veliko moč vzgojnega delovanja prav osebni in vrednostni naravnosti vzgojitelja oziroma učitelja. »Poudarjal je, da se mora vzgojitelj vedno izpopolnjevati v študiju duše, kajti razumevajočega čuta za človeka se sicer ne da priučiti, a se ga da izpopolnjevati. S svojo etično naravnostjo, s pedagoškim žarom, strokovnostjo in metodično usposobljenostjo je tak učitelj svetilnik za mladega človeka in to velja tudi za današnjega učitelja,« je dejala Slavica Trstenjak. Arhivski svetnik Ivan Fras iz Arhiva Republike Slovenije je v zaključnem prispevku predstavil razvoj vasi Spodnji Ivanjci ter zgodovino družine Antona Trstenjaka, ki je v lokalnem okolju skozi več generacij pomembno vplivala na družbeno, gospodarsko in kulturno življenje skupnosti.

Vse dohodke, ki jih ni porabil za svoje skromno življenje, je sproti podaril revnim študentom, da so lahko študirali. Trstenjak je pripisoval veliko moč vzgojnega delovanja osebni in vrednostni naravnosti vzgojitelja.

Občina Gornja Radgona je letošnje leto razglasila za leto akademika dr. Antona Trstenjaka, enega najplivnejših slovenskih psihologov, antropologov, mislecev in humanistov 20. stoletja.
FOTO ČRT PIKSI